

Lapin hyvinvointialueneuvottelu

Aika: tiistai 2.12.2025 klo 12.00–15.04

Paikka: Helsinki, kh Seminarium & Teams

Alueen edustajat paikalla:

Jari Jokela	hyvinvointialuejohtaja
Timo Peisa	aluehallituksen puheenjohtaja
Miia Palo	toimialajohtaja, terveyspalvelut
Liisa Niiranen	toimialajohtaja, sosiaalipalvelut
Markus Aarto	toimialajohtaja, pelastuspalvelut
Mikko Häikiö	toimialajohtaja, tukipalvelut
Anne Räisänen	talousjohtaja
Sirkka-Liisa Olli	strategiajohtaja

Alueen edustajat etänä:

Tuuli Miettunen	kehittämispäällikkö, saamenkieliset ja kulttuurinmukaiset palvelut
Marjo Kuittinen	henkilöstöjohtaja
Jyri Taskila	johtajaylilääkäri
Teija Moisanen	suunnittelupäällikkö

Puheenjohtajisto paikalla:

Ville-Veikko Ahonen	osastopäällikkö, VM, puheenjohtaja
Minna Saario	osastopäällikkö, STM, 1. varapuheenjohtaja (klo 12.11 lähtien)
Tiina Snellman	strategia- ja ohjausyksikön johtaja, SM, 2. varapuheenjohtaja

Ministeriöiden, THL:n & AVI:n edustajat paikalla:

Andreas Blanco Sequeiros	johtaja, STM
Antto Korhonen	finanssineuvos, VM
Jussi Lind	erityisasiantuntija, STM
Laura Honkonen	erityisasiantuntija, SM
Jaana Leipälä	arviointipäällikkö, THL
Johannes Ketola	pelastusylitarkastaja, AVI
Essi Taavitsainen	projektiassistentti, VM

Valtioneuvoston edustajat etänä:

Anna Cantell-Forsbom	osastopäällikkö, STM
Kirsi Kaikko	johtaja, STM
Heli Hätönen	kehittämisneuvos, STM
Tiina Louhi	erityisasiantuntija, STM
Niina Kiviaho	erityisasiantuntija, STM

1. Tilaisuuden avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.00.

2. Osallistujien toteaminen, esittäytyminen ja asialistan hyväksyminen

Päätös: Todettiin osallistujat, käytiin lyhyt esittäytyminen ja hyväksyttiin asialista.

3. Hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutuminen

I Väestön hyvinvointi, terveys ja turvallisuus

3.1. Hyvinvointialueen puheenvuoro toimenpidesuosituksen toteutumisesta, tämän hetken tilanteesta ja erityiskysymyksistä

Esittelijät: pelastusjohtaja Markus Aarto ja strategijahtaja Sirkka-Liisa Olli, Lapin hyvinvointialue

Kuultiin hyvinvointialueen esitys aikaisemmin annettujen toimenpidesuosituksen toteutumisesta.

1. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.

Lapissa onnettomuuksien määrä on kasvusuunnassa, johtuen ennen muuta kasvavasta matkailusta. Pelastuslaitoksen keinot onnettomuuksien määrän vähentämiseen nykyresursseilla ovat alueen mukaan olemattomat. Onnettomuuskehitykseen vaikuttavat keinot ovat valtakunnallisia (esim. tiestön kunnossapidon parantaminen, liesien muuttaminen induktioliesiksi ja ilmastomuutoksen torjuminen), paikallisesti toimet eivät usein ole kustannustehokkaita. Onnettomuuksien ehkäisytyön laatu on parantunut ja siihen on panostettu. Vaikuttavuutta pyritään parantamaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

2. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.

Väestönsuojeluun kohdistetut resurssit ovat vähitellen htv-tasolla parantuneet ja työpanos kohdistuu vain lakisääteisiin tehtäviin. Väestönsuojelusaaminen on hyvällä tasolla, mutta infrastruktuurivelkaa on alueen mukaan paljon ja väestönsuojelumodostelmat poikkeusoloihin ovat vielä rakennustyön alla. Päätoimisen henkilöstön saatavuus on kohtuullinen samoin kuin sopimuspaikuntien henkilöstön saatavuus, mutta alueellista vaihtelua on runsaasti.

Kuultiin hyvinvointialueen esitys sovitusta aiheesta.

Ennaltaehkäisevät palvelut

Hyvinvointialueen on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Lapin hyvinvointialueen aluevaltuusto on 9/2025 hyväksynyt Lapin hyvinvointialueen hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksen 2025, joka toimii pohjana tarkemman hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman 2026–2029 sekä siihen liittyvien erillis-suunnitelmien valmistelussa. Laajan alueellisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritiedon perusteella väestötason painopisteiksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi on aluevaltuusto vahvistanut teemat; 1. Mielen hyvinvointi 2. Terveyttä edistävät elintavat ja ylipainon ehkäisy 3. Arjen turvallisuus 4. Ehkäisevä päihdetyö. Toimivilla hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden yhteistyö-rakenteilla varmistetaan HYTE-työn vaikuttavuus.

Keskusteltiin hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyöstä, jota on viime aikoina haastanut palveluverkkoon ja vuokratiloihin liittyvät muutostarpeet. Todettiin, että kuntien kaavoitus- ja tonttipolitiikalla on merkittävä vaikutus asumispalvelujen kehittämiseen ja muihin rakennusinvestointeja vaativiin ratkaisuihin. Hyvinvointialue totesi, että valtakunnallisesti tulisi selventää hyvinvointialueiden ja kuntien rooleja asumiseen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Päätös: Merkittiin toimenpidesuosituksen tilanne ja hyvinvointialueen esitys tiedoksi.

3.2. THL:n ja AVI:n puheenvuorot, ministeriöiden erityiskysymykset ja ehdotus mahdollisista uusista toimenpidesuosituksista

Esittelijät: arviointipäällikkö Jaana Leipälä (THL), pelastusylitarkastaja Johannes Ketola (AVI) ja ministeriöiden kommentit

Kuultiin THL:n, AVI:n ja ministeriöiden huomiot hyvinvointialueen tilanteesta. Pelastustoimen osalta todettiin, että onnettomuuksien määrän ja tulipalojen vähentäminen ei ole vain pelastustoimen tehtävä ja laaja poikkihallinnollinen viranomaisyhteistyö on tässä onnistumisen edellytyksenä. Todettiin, että alueellinen yhteistyöryhmä väestönsuojeluun varautumiseen on asetettu ja se on käynnistänyt toimintansa.

Todettiin, että hyvinvointialue on ottanut roolinsa HYTE-yhteistyön koordinoinnissa. Hyvinvointialueella on kolme HYTE-koordinaattoria sekä järjestöyhteistyön asiantuntija. Kunnissa on vaihtelua hyvinvointialueyhteistyöhön panostamisen osalta.

Päätös: Merkittiin tehdyt huomiot ja keskustelu sekä väestönsuojeluun varautumisen yhteistyöryhmän työn käynnistyminen tiedoksi.

II Yhdenvertaiset palvelut

3.3. Hyvinvointialueen puheenvuoro toimenpidesuosituksien toteutumisesta, tämän hetken tilanteesta ja erityiskysymyksistä

Esittelijät: pelastusjohtaja Markus Aarto, sosiaalihoitaja Liisa Niiranen, terveysjohtaja Miia Palo ja henkilöstöjohtaja Marjo Kuittinen, Lapin hyvinvointialue

Kuultiin hyvinvointialueen esitys aikaisemmin annettujen toimenpidesuosituksien toteutumisesta.

1. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.

Toimintavalmiuden parantaminen riskejä vastaavalle tasolle edellyttäisi pelastustoimintaan 24 viran perustamista erityisesti harva-alueelle, onnettomuuksien ehkäisyyn viiden viran lisäystä ja väestönsuojeluun ja varautumiseen yhden viran lisäystä. Hyvinvointialueen talouden kokonaisuus ei mahdollista toimintavalmiuden parantamista tällä hetkellä.

2. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastuslaitosten työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Hyvinvointialueen pelastuslaitoksen työhyvinvointi on tällä hetkellä hyvällä tasolla, mikä näkyy sekä kyselyissä että sairastavuudessa. Myös sopimuspalokunnat on saatu kattavasti työterveyshuollon piiriin. Työturvallisuuden osalta työtapaturmien määrä ei ole iso ja työturvallisen toiminnan edellytyksiä pyritään edelleen vahvistamaan.

3. Alueen on varmistettava ikääntyneiden palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja palvelurakenteen kustannusvaikuttava uudistaminen.

Ikääntyneiden asiakas- ja palveluohjaus on keskitetty. Muutoksella varmistetaan palveluiden yhdenvertaista saatavuutta. Ikääntyneiden asiakas- ja palveluohjauksen toimintaa tullaan tehostamaan neuvonnan ja ohjauksen, sekä palvelutarpeen arviointipyyntöjen keskittämällä, kotikäyntimatkojen optimoinnilla ja etä- ja digitoiminnan (DigiLapha) kattavalla käytöllä sekä henkilökohtaisilla asiakastyön tavoitteilla.

Yhteisöllistä asumista järjestetään sekä omana toimintana ja palvelusetelillä. Kiinteistöjen huonon kunnon ja poistumisturvallisuuden puutteiden vuoksi oman tuotannon yksiköihin on jouduttu palkkaamaan yövalvoja, joten näiltä osin konsepti ei ole toimiva.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen ja laitoshoidon paikkoja on jo vähennetty ajalla 1.1.2023–09/2025 149 paikkaa. Vuodelle 2025 palveluiden peittävyystavoite on 6,95 prosenttia. Huomioiden 75 vuotta täyttäneiden määrän kasvu, nykyisellä paikkamäärällä peittävyys olisi vuonna 2031 tavoitetaso 6 prosenttia mukainen ja myös lyhytaikaishoivan osalta oltaisiin ta-

voitetasolla 0,85 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä. Tämän jälkeen, mikäli peittävyystavoite pidetään Lapille realistisessa 6 prosentissa 75 vuotta täyttäneistä, paikkojen tarve nousee vuodesta 2031 vuoteen 2040 295:llä paikalla. Pitkäaikainen laitoshoidon on saatu purettua ja jäljellä on enää 16 laitospaikkaa, jotka muutetaan ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi siinä tahdissa, kun asiakkaat vähenevät.

Säännöllisen kotihoidon peittävyys on 11,5 prosenttia 75-vuotta täyttäneistä. Jonoja kotihoitoon ei ole ollut Rovaniemeä lukuun ottamatta, mutta nekin on saatu purettua. Keskeisimmät tehostamistoimet ovat asiakkaaseen kohdistuvan välittömän työn lisääminen, myöntämisperusteiden tarkistaminen ja etäkotihoivan käyntien osuuden lisääminen.

Kuultiin hyvinvointialueen esitys sovitusta aiheista.

Henkilöstön saatavuus

Henkilöstön veto- ja pitovoimaa vahvistamaan on laadittu uusi työnantajabrändi ja -strategia toimivine markkinointimateriaaleineen ja työkaluineen. Digitalisaatiota hyödynnetään muun muassa sijaisrekrytoinnissa ja tekoälyratkaisuja on otettu käyttöön tehokkuuden edistämiseksi. Rekrytointiprosessiin liittyvän tuen vahvistamisen tavoitteena on tehostaa osaajahankintaa ja selkeyttää ja helpottaa esihenkilöiden työtä rekrytoinnissa.

Varahenkilöjärjestelmää on vahvistettu osaajakeskuksen perustamisen kautta ja vuokratyövoiman käyttöä on saatu vähennettyä vuoden 2025 aikana. Työn muotoilua on toteutettu osaamisen ja resurssien tarpeen, toiminnallisuuden ja kustannustehokkuuden mukaisesti, esimerkiksi hoivatyössä (hoiva-avustajien työnkuva). Kansainvälisen rekrytoinnin edellytyksiä edistetään muun muassa yhteiskilpailutuksena YTA-alueen kanssa. Saatavuuslisä on ollut palkkauksessa käytössä 1.1.2025 alkaen sosiaalityöntekijöiden osalta, ja sosiaalityöntekijöiden saatavuus on parantunut aiempaan verrattuna.

Todettiin, että Lapissa on yksi hyvinvointialueiden suurimmista eläköitymisennusteista. Tällä hetkellä henkilöstön pitovoimaa riittää ja työvoiman saatavuudessa on tapahtunut selvä muutos parempaan suuntaan. Osalle laajan hyvinvointialueen alueista on vaikeuksia löytää osaavaa työvoimaa. Kohtaantohaasteita on erityisesti erityisosaamista vaativissa tehtävissä kuten erikoislääkärien ja psykologien tehtävissä. Koulutetuista ruokahuollon osaajista on pulaa. Pelastustoimessa pelastajien rekrytoinnissa ei ole ollut ongelmia. Suurin vaje on alipäälystössä.

Hyvinvointialueen edustajat totesivat, että nykyinen taloustilanne ajaa epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin: lyhyen aikavälin säästötarpeet johtavat pitkällä aikavälillä huonoihin ratkaisuihin. Eläköitymisiä on tulossa valtavasti, mutta juuri nyt joudutaan irtisanomaan henkilöstöä ja myöhemmin mahdollisesti pyrkimään rekrytoimaan takaisin.

Tervian rooli ja tehtävät YTA-alueella ovat vielä suunnitteluvaiheessa. Toimintamallin laajentaminen työvoiman kilpailuttamiseen on suunnitteilla.

Lasten ja nuorten palvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut

Lapsiperheiden palveluita on hyvinvointialueen aikana vahvistettu, mutta edelleen on alueellisia eroja palvelun järjestämisessä. Hyvinvointialueen toiminnan aikana lasten ja perheiden palveluihin on perustettu sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien, kuraattoreiden ja perhetyöntekijöiden virkoja-/ toimia ja kouluterveydenhuoltoon psykiatristen sairaanhoitajien toimia. Kasvatus- ja perheneuvolatoimintaa on laajennettu alueille, jossa palvelua ei ole ollut. Perhekeskuskoordinaattoritoimintaa on kehitetty toiminnan vakiinnuttamisrahalla ja toimintaa esitetään vakinaistettavaksi vuonna 2026. Kehittämisessä on huomioitu myös saamenkielisten palvelujen kehittäminen.

Terapiatakuun voimaan tullessa on sovittu, että palvelutarpeeseen vastaa ammattihenkilö, joka ensimmäisenä kohtaa asiakkaan. Vuoden 2026 talousarvioon sisältyy edelleen esityksiä matalan kynnyksen palvelujen ja oman toiminnan vahvistamiseksi.

Todettiin, että lapsiperheiden palveluiden kustannukset ovat painottuneet raskaisiin palveluihin. Lastensuojeluilmoitukset ovat kasvaneet edelleen ja kiireellisten sijoitusten määrä on kasvussa. Tahdosta riippumaton nuorten hoito on kotiutettu Pohteelta. Lasten ja nuorisopsykiatrian kustannukset ovat verrattain korkeat, mutta myös tarvetta on paljon. Perustason lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen järjestäminen harvaan asutuilla alueilla on haastavaa.

Päätös: Merkittiin toimenpidesuosituksen tilanne ja hyvinvointialueen esitys sekä esitetyt huomiot tiedoksi.

3.4. THL:n ja AVI:n puheenvuorot, ministeriöiden erityiskysymykset ja ehdotus mahdollisista uusista toimenpidesuosituksista

Esittelijät: arviointipäällikkö Jaana Leipälä (THL), pelastusylitarkastaja Johannes Ketola (AVI) ja ministeriöiden kommentit

Kuultiin THL:n, AVI:n ja ministeriöiden huomiot hyvinvointialueen tilanteesta ja aikaisemmin annetuista toimenpidesuosituksista, sekä esiteltiin mahdolliset uudet toimenpidesuositukset.

Todettiin, että sopimuspalokuntien hälytysosastojen toimintavalmiudessa ja suorituskyyvyssä erityisesti arkipäivisin on kehittämistarpeita. Alueen mukaan sopimuspalokuntien toimintakyky jakautuu elinvoiman suhteen, pienillä paikkakunnilla tilanne on haastava nuorten muuttaessa kasvukeskuksiin. Alueen palvelutasopäätös on ajan tasalla ja se huomioi uuden toimintavalmiusohjeen.

Lasten ja nuorten perustason palveluja on pyritty parantamaan ja tähän on myönnetty myös Terapiatakuu-rahoitusta. Perustason puutteelliset mielenterveyspalvelut kuormittavat erikoistasoa ja kasvattavat kustannuksia. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin suunniteltu oma yksikkö (v. 2026) on hyvä kehityssuunta. Yhteistyö sosiaalihuoltoon ja erikoissairaanhoidon varmistettava.

Lasten ja nuorten määrä vaihtelee alueiden välillä suuresti, noin puolet heistä asuu Rovaniemellä. Lapset ja nuoret eivät muodosta palvelurakenteina omia yksikköjään harva-alueilla, vaan ovat osa perhekeskus-rakenteita ja koululle koottuja palveluja. Alue toivoi, että pienten asiointialueiden tilanne huomioidaisiin ohjauksessa, joka on nyt koettu sektoroituneeksi. Sosiaali- ja terveysministeriö totesi, että palvelut voidaan järjestää opiskeluhuollon yhteydessä, mutta tämä ei voi tapahtua lakisääteisten opiskeluhuollon palvelujen kustannuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö ei ohjaa varsinaista toimintamallia.

Sosiaali- ja terveysministeriö nosti puheenvuorossaan esiin lakisääteisten sote-tietotoimitusten oikeellisuuden varmistamisen, jotta alueellinen ja kansallinen tietopohja säilyy vertailukelpoisena.

Päätös: Merkittiin tehdyt huomiot ja keskustelu tiedoksi.

III Taloudellinen kestävyys

3.5. Hyvinvointialueen puheenvuoro toimenpidesuosituksen toteutumisesta, tämän hetken tilanteesta ja erityiskysymyksistä

Esittelijät: pelastusjohtaja Markus Aarto, hyvinvointialuejohtaja Jari Jokela, talousjohtaja Anne Räisänen, terveysjohtaja Miia Palo, sosiaalijohtaja Liisa Niiranen ja tukipalveluiden toimialajohtaja Mikko Häikiö, Lapin hyvinvointialue

Kuultiin hyvinvointialueen esitys aikaisemmin annettujen toimenpidesuosituksen toteutumisesta.

1. Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.

Lapin hyvinvointialueen taloudellinen tilanne on vuoden 2025 pakottanut myös pelastustoimen keksimään koko ajan kustannuksia vähentäviä uudistuksia.

2. Alueen on täsmennettävä ja konkretisoitava muutosohjelman toimenpiteitä, varmistettava niiden ripeä toimeenpano ja kustannusvaikutusten saavuttaminen talouden tasapainottamiseksi.

Hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvioon sisältyy taulukko, johon on koostettu seitsemän kärkitavoitteen ne keskeiset toimenpiteet talousvaikutuksineen, mitkä sisältyvät talousarvioesitykseen vuodelle 2025. Toimenpiteiden eurotavoitteen kokonaismäärä on 31,651 miljoonaa euroa.

Talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteiden toteutus on käynnissä, mutta euromääräinen vaikutus on ollut odotettua hitaampaa. Talouden sopeuttamisohjelman toimenpiteitä on arvioitu tammi-syyskuussa toteutuneen yhteensä 7,022 miljoonaa euroa. Sopeuttamistoimenpiteiden raportoinnissa on haasteellista muun muassa toimenpiteiden mitattavuus.

Valtiovarainministeriö on päättänyt 17.6.2025 käynnistää arviointimenettelyn Lapin hyvinvointialueella. Arviointiryhmä ei ole vielä vuoden 2025 puolella ottanut kantaa alijäämien kattamisaikatauluun. Hyvinvointialueen kannalta on välttämätöntä, että kattamisaikataulu määritellään

toimenpide-ehdotusten toteutusaikataulun mukaisesti eikä päinvastoin. Erityisen välttämätöntä on, että arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten kokonaisuus on sisällöltään realistinen ja turvaa riittävien lakisääteisten palvelujen järjestämisen.

Toisaalta hyvinvointialueen päätöksentekijöiden on hyväksyttävä oikeuskanslerin 23.4.2025 antaman ratkaisun mukaisesti, että hyvinvointialueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut tai pelastustoimen palvelut vaarantuvat lainvastaisella tavalla. Tällöin ei voida välttyä siltä, että on välttämätöntä priorisoida ja karsia joidenkin palvelujen osalta joitakin toimintoja siltä osin kuin lainsäädäntö jättää palveluiden järjestäjälle harkintavaltaa.

Arviointiryhmä kokouksen 17.9.2025 pöytäkirjaan on kirjattu, että on välttämätöntä talousarvion ja taloussuunnitelman jatkovalmistelussa etsiä ja määritellä toimenpiteet hyvinvointialueen toimintojen uudistamiseksi ja sopeuttamiseksi siten, että jo vuoden 2025 taloudellista tulosta pystytään parantamaan verrattuna viimeisimpään tilinpäätössennusteeseen ja vuonna 2026 saavutetaan tilanne, jossa hyvinvointialueelle ei kerry uutta alijäämää. Samalla on valmisteltava, yhteistyössä arviointiryhmän kanssa, toimintatapojen uudistustoimenpiteet, joilla saavutetaan edelleen tuntuja kustannussäästöjä vuosina 2027 ja 2028. Arviointiryhmä katsoo, että aluehallituksen tulee kiinnittää erityistä huomiota näihin toimenpiteisiin, kun se aluehallituksen 8.9.2025 päätöksen mukaisesti käsittelee ja ohjeistaa talousarvion valmistelua syksyn 2025 aikana.

3. Alueen on jatkettava sairaalapalveluiden työnjaon uudistamista vastaamaan henkilöstön riittävyyttä sekä palvelutarpeen mukaista palveluiden saatavuutta ja kustannusvaikuttavuutta.

Hyvinvointialue päätti 10/2024 palveluverkkomuutoksista koskien sairaalatoimintaa, jotka toimeenpantiin 1.1.2025 alkaen. Muutokset valmisteltiin siten, että saataisiin mahdollisimman suuri kustannushyöty ilman, että Lapin keskussairaalaan tai ensihoitoon tarvitaan lisäresursseja tai että OYS:n valinnanvapauskäyttö lisääntyisi. 1.1.2025 toimeenpantiin myös Mehiläinen Länsi-Pohja Oy:n muutossopimus, jossa yhteispäivystyksen henkilöstö sekä päivystävien erikoisalojen lääkärityö siirtyi Lapin hyvinvointialueen tuotantovastuulle. Terveystieteiden muutos toimeenpano on meneillään niin, että toiminta Lapissa tosiasiallisesti muuttuu 1.1.2025 lain linjausten mukaisesti. Arviointimenettelyssä arviointiryhmä on tehnyt toimenpide-esityksen erikoissairaanhoidon palvelutasoon liittyen. Toimenpide-esitys on päätöksenteossa aluevaltuustossa 24.11.2025 ja esityksenä on, että tarkemmat päätökset Länsi-Pohjan sairaalan palvelutasosta tehtäisiin tammikuussa 2026.

Kuultiin hyvinvointialueen esitys sovitusta aiheista.

Ikääntyneiden palvelurakenne, palveluverkon uudistaminen

Alue on päättänyt ikääntyneiden palvelurakenteen keventämisestä 4/2024 ja hyväksynyt palveluverkko-suunnitelmat 10/2024 ja 12/2024. Palvelurakenteen muutosta on edistetty siten, että laitoshoidon saatu lähes kokonaan purettua, pitkäaikaista ympärivuorokautista palveluasumista on vähennetty, mutta korvattu lyhytaikaisella ympärivuorokautisella palveluasumisella. Yhteisöllisen tai sen kaltaisen konseptin lisääminen on tavoitteena mahdollisesti hyödyntäen kuntakeskuksissa olevaa vanhusten vuokra-asuntokantaa. Sopeuttamisohjelmassa vuoden 2026 talousarvioon ja edelleen vuosien 2026–2028 toimintasuunnitelmaan sisältyy ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkojen vähentäminen. Päätökset tehdään 8.12.2025 aluevaltuustossa.

Lisäksi talousarvioon sisältyy etäkotihoivan ja lääkeautomaattien lisääminen, siten että etäkotihoivan piirissä olisi 30 prosenttia asiakkaita ja palvelun käynnistyminen tapahtuisi etäkotihoivan avulla.

Erikoissairaanhoidon uudistaminen

Lapin hyvinvointialueen erikoissairaanhoidossa on meneillään voimakas muutos sekä Lapin omin päätöksin että lainsäädännön pakottamana ja arviointimenettelyn osana. Voimakas päällekkäinen ja osin ristikkäinen muutos aiheuttaa myös muutuskustannuksia ja haittaa tuottavuudelle muutosvaiheessa.

Omaksi toiminnaksi ottaminen tuottaa arviolta 5 prosenttia kustannushyödyn Länsi-Pohjan sairaalan Mehiläinen Länsi-Pohja Oy:n tuotantovastuulla olevan erikoissairaanhoidon osalta. Länsi-Pohjan sairaalan arviointiryhmän edellyttämän palvelutason muutoksen talousvaikutukset Lapin hyvinvointialueelle ovat voimakkaasti riippuvaisia siitä, minkä verran valinnanvapauskäyttö lisääntyy. Yksityiskohdat ja aikataulu ovat vielä avoinna.

YTA-yhteistyö erikoissairaanhoidon osalta on tärkeää ja että se tehdään kaikkia YTA-alueen hyvinvointialueita hyödyttävästi. Tähän tarvitaan myös ohjauksen tukea. Ulkohyvinvointialuelaskutuksen läpinäkyvyyttä tulee myös lisätä. Meri-Lapin alueen asukkaiden luonnollinen asiointisuunta on Ouluun päin, mikä tekee erikoissairaanhoidon keskittämisen Rovaniemelle vaikeammaksi ja lisää epävarmuutta.

Arviointimenettely ja mahdollisuus aluejakoselvitykseen ja siitä seuraavat mahdolliset muutokset aluejakoon tuovat epävarmuutta erikoissairaanhoidon järjestämiseen pidemmällä tähtäimellä.

Saamenkielisten palveluiden järjestäminen

Lapin hyvinvointialue on toimintansa aloittamisesta alkaen pystynyt kehittämään merkittävästi saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta. Avainasemassa on ollut saamenkielisten palvelui-

den johtaminen yhtenä kokonaisuutena, valtionavustusten käytön vaikuttavuuden parantaminen ja saamenkielisten työntekijöiden määrän lisääminen aktiivisten rekrytointien ja koulutusten kautta. Saamenkielisten palveluiden kehittämistä haastaa kuitenkin pirstaleinen rahoituskokonaisuus, johon on kohdistunut ja kohdistumassa useita erillisiä muutoksia ilman, että niiden vaikutusta kokonaisuuteen olisi arvioitu (saamen kielilain 31 §:n mukainen valtionavustus, sosiaali- ja terveysministeriön myöntämä saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseksi osoitettu valtionavustus). Muutokset vaikuttavat muun muassa saamenkielisten työntekijöiden saatavuuteen tulevinä vuosina.

Myös perusrahoituksen saamenkielisyyden perusteella määräytyvän osan laskentatavassa on perustavanlaatuisia ongelmia, joihin liittyen saamen kielen lautakunta on lähestynyt ministeriöitä tapaamispyynnöllä. Saamen kielen lautakunta on tehnyt vaihtoehtoisen laskelman perusrahoituksen saamenkielisyyden perusteella määräytyvän osan määrästä, jos laskelman perusteena ei käytettäisi DVV:n puutteellista äidinkieliäilastoa vaan saamelaiskäräjien tietoja saamelaisten määrästä Lapin hyvinvointialueella. Laskelman perusteella rahoituksen määrä nousisi nykyistä laskukaavaa käyttäen 3,5 miljoonasta eurosta 12,6 miljoonaan euroon. Laskelmassa ei ole vielä huomioitu järjestämislain 33 §:n mukaista valtakunnallista erityistehtävää: tällä hetkellä Lapin hyvinvointialueen ulkopuolella asuvien saamenkielisten tai saamelaisten määrä ei vaikuta hyvinvointialueen rahoitukseen minkään rahoitusmuodon kautta vaan valtakunnallisesta erityistehtävästä huolimatta hyvinvointialueen rahoituksessa huomioidaan vain sen alueella asuvat saamenkieliset.

Valmiuden ylläpitoon liittyvät erityiskysymykset

Lapin hyvinvointialueen taloudellinen tilanne haastaa päätöksentekoa kokonaisvaltaisen varautumisen suhteen. Lapin hyvinvointialue toi seuraavat näkökulmat yhteiseen neuvotteluun: 1) Palveluverkon mahdollisten muutoksien vaikutukset laajamittaisissa ja pitkittyneissä häiriötilanteissa; 2) Sairaalaverkolain vaikutukset laaja-alaisissa häiriötilanteissa sairaanhoidon osalta.

Päätös: Merkittiin toimenpidesuosituksen tilanne ja hyvinvointialueen esitykset tiedoksi.

3.6. THL:n puheenvuorot, ministeriöiden erityiskysymykset ja ehdotus mahdollisista uusista toimenpidesuosituksista

Esittelijä: arviointipäällikkö Jaana Leipälä (THL) ja ministeriöiden kommentit

Sosiaali- ja terveysministeriön edustajat totesivat saamenkielisten palveluihin liittyen, että valtionavustuksilla pysyvän toiminnan rahoittaminen on vaikeaa, valtionavustukset ovat lähtökohtaisesti tarkoitettu kehittämistoimintaan.

Päätös: Merkittiin tehdyt huomiot ja keskustelu tiedoksi.

4. Todetaan hyvinvointialueen toimenpidesuositus/-suositukset

Esittelijä: finanssineuvos Antto Korhonen, VM

Päätös: Annettiin seuraavat toimenpidesuositukset Lapin hyvinvointialueelle ja sovittiin niiden seurannasta. Jätettiin antamatta aiempi toimenpidesuositus ”Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista”.

Annetuista toimenpidesuosituksista ja niiden seurannasta laaditaan koonti, joka julkaistaan valtiovarainministeriön sivuilla osoitteessa <https://www.vm.fi/hyvinvointialueet>.

Toimenpidesuositukset:

1. Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
2. Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdenetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
3. Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
4. Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastuslaitosten työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.
5. Hyvinvointialueen tulee varmistaa lasten ja nuorten riippuvuus- ja mielenterveyspalvelujen järjestäminen vahvistamalla perustason palveluja.
6. Hyvinvointialueen tulee osaltaan seurata ja varmistaa lakisääteisten sote-tietotoimitusten oikeellisuutta ja kehittää niitä valtakunnallisessa yhteistyössä, jotta alueellinen ja kansallinen tietopohja rakentuu mahdollisimman oikeelliseksi.
7. Hyvinvointialueen on tehostettava talouden tasapainottamista. Alueen on varmistettava toimintatapojen uudistustoimenpiteiden eteneminen, joilla saavutetaan tuntuvia kustannussäästöjä. Alueen on uudistettava perusterveydenhuollon palveluverkkoa nykyistä kustannustehokkaammaksi.
8. Hyvinvointialue on tehnyt ensimmäisen päätöksen Länsi-Pohjan sairaalan toiminnan muuttamisesta. Hyvinvointialueen on varmistettava päätöksen toimeenpano.

5. Tilaisuuden päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.04.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ville-Veikko Ahonen
Osastopäällikkö, ylijohtaja
Valtiovarainministeriö

Minna Saario
Osastopäällikkö
Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiina Snellman
Strategia- ja ohjausyksikön johtaja
Sisäministeriö

Jari Jokela
Hyvinvointialuejohtaja
Lapin hyvinvointialue